

อัพยยีภาวสมาส

สมาสที่มีอุปสัค หรือ นิบาตอยู่ข้างหน้า ชื่อว่า อัพยยีภาวสมาส มี ๒ อย่าง คือ

๑. อุปสัคคปุพพกะ
๒. นิบาตปุพพกะ

ลักษณะของอัพยยีภาวสมาส มี ๓ ประการ

๑. มีอุปสัคหรือนิบาตอยู่หน้า
๒. อุปสัคหรือนิบาตนั้น ต้องแปลก่อน
๓. รุปสำเร็จเป็นนปุงสกลิงค์

อุปสัคคปุพพกะ อัพยยีภาวสมาส

อุปสัคคปุพพกะ อัพยยีภาวสมาส คือ อัพยยีภาวสมาส ที่มีอุปสัคอยู่หน้า และแปลเป็นประธาน เช่น

กุมภสส สมปี อุปกุมภ

(อ.ที่ใกล้ แห่งหม้อ ชื่อว่า อุปกุมภ ๑ แปลว่า อ.ที่ใกล้แห่งหม้อ)

คจฺคย สมปี อุปคจฺค

(อ.ที่ใกล้ แห่งแม่น้ำคจฺค ชื่อว่า อุปคจฺค ๑ แปลว่า ที่ใกล้แห่งแม่น้ำคจฺค)

โกสมฺพิยา สมปี อุปโกสมฺพิ

(อ.ที่ใกล้ แห่งเมืองโกสมฺพิ ชื่อว่า อุปโกสมฺพิ ๑ แปลว่า ที่ใกล้แห่งเมืองโกสมฺพิ)

พาราณสียา สมปี อุปพาราณสีย

(อ.ที่ใกล้ แห่งเมืองพาราณสีย ชื่อว่า อุปพาราณสีย ๑ แปลว่า ที่ใกล้แห่งเมืองพาราณสีย)

สวตฺถียา สมปี อุปสวตฺถิ

(อ.ที่ใกล้ แห่งเมืองสวตฺถิ ชื่อว่า อุปสวตฺถิ ๑ แปลว่า ที่ใกล้แห่งเมืองสวตฺถิ)

อตุตฺตานํ อธิวตฺตตีติ อชฺฌตฺตํ (ธมฺมชาตํ)

(อ.ธรรมชาติ ไต ย่อมเป็นไปทับ ซึ่งตน เพราะเหตุนั้น อ.ธรรมชาติ นั้น ชื่อว่า อชฺฌตฺตํ ๑ แปลว่า เป็นไปทับซึ่งตน)

โครงการพัฒนาบทเรียนออนไลน์และสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาบาลี

ทรถาน อภาโว นิทุทรถ

(อ.ความไม่มี แห่งความเร้าร้อน ท. ชื่อว่า นิทุทรถ ๑ แปลว่า อ.ความไม่มีแห่งความเร้าร้อน)

รทสุส ปจจถ อนุรถ

(ภายหลัง แห่งรท ชื่อว่า อนุรถ ๑ แปลว่า ภายหลังแห่งรท)

รฐส โยคคํ อนุรูป

(อ.ความสมคอร แก่รูป ชื่อว่า อนุรูป ๑ แปลว่า ตามความเหมาะสม)

อตุตถาน ปฎิวตุตถตีติ ปจจตุตถํ (ธมมชถถ)

(อ.ธรรมชถ ไต ย่อมเป็นไปเฉพาะ ซึ่งตน เพราะเหตุนั้น อ.ธรรมชถ นั้น ชื่อว่า ปจจตุตถํ ๑ แปลว่า เป็นไปเฉพาะซึ่งตน)

คุนุหํ สมิปี อุปค

(อ.ที่ใกล้ แห่งโค ท. ชื่อว่า อุปค ๑ แปลว่า ที่ใกล้แห่งโค)

วฐยถ สมิปี อุปวฐ

(อ.ที่ใกล้ แห่งหญิงสาว ชื่อว่า อุปวฐ ๑ แปลว่า ที่ใกล้แห่งหญิงสาว)

มกชิกถาน อภาโว นิมมกชิก

(อ.ความไม่มี แห่งแมลง ท. ชื่อว่า นิมมกชิก ๑ แปลว่า ไม่มีแมลง)

แบบฝึกหัดท้ายบท

จงวิเคราะห์และแปลบทสมาสต่อไปนี้

๑. อุปปพพตํ (ที่ใกล้แห่งภูเข)
๒. อุปยมนุ (ที่ใกล้แห่งแม่น้ำยมนา)
๓. อนุชนํ (ภายหลังแห่งชน)
๔. นิสุสัสนํ (ความไม่มีแห่งความสงสัย)
๕. อนุวาทํ (ไปตามซึ่งลม)